

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันรวดเร็ว และริบเร่งเป็นอย่างมาก ประเทศไทย ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งให้ทัน หรือทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ ทั้งนี้ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีกว่าของพลเมือง ความสะดวกสบายที่มากกว่าแต่เก่าก่อน และเพื่อให้พัฒนาทันกับประเทศอื่นๆ ได้นั้น ไม่เพียงแต่เร่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเกษตร หรืออุตสาหกรรมเท่านั้น สิ่งสำคัญที่สุดอันจะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ก็คือต้องเร่งพัฒนาการศึกษา เพราะการศึกษาจะทำให้ประชาชนได้มีความรู้มากขึ้น เฉลียวฉลาดทันโลก ทันเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น และยังทำให้มีความสามารถในอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เมื่อประโยชน์ของการศึกษามีมากมาย ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาการศึกษาให้ประชาชนในประเทศ ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน มีความรู้ความสามารถมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว รัฐธรรมนูญของประเทศไทยได้กำหนดไว้ว่า การให้การศึกษาแก่ประชาชน เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบอันดับแรกที่สำคัญของรัฐ

ในขณะที่ความเปลี่ยนแปลงของโลก ได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง การขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากร ความต้องการเครื่องอุปโภคบริโภคสูงที่อยู่นอกตลอดเวลา เนื้อหาวิชาความรู้ต่างๆ ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น จำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น แต่จำนวนผู้สอนเพิ่มไม่ทัน การสอนแบบเก่าก็ใช้ไม่ได้ผล เพราะปริมาณผู้เรียนกับผู้สอนไม่สมดุลกัน จึงจำเป็นต้องค้นหาวิธีการ เทคนิคต่างๆ มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลรวดเร็วทันกับการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษามากขึ้นเรื่อยๆ การนำเอาวัสดุอุปกรณ์และวิธีการมาใช้ในการศึกษา มีการใช้สื่อดิจิทัลมากขึ้นในการศึกษา เพราะสื่อดิจิทัล ช่วยในการตีความจากสิ่งที่เป็นนามธรรม ให้เป็นรูปธรรม

มากขึ้น โดยเฉพาะการได้เห็นและได้ฟังจากตาและหู ด้วยสื่อ(Media) ชนิดต่างๆ ทั้งนี้เพราะ การรับรู้ของมนุษย์ ต้องอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ สัมผัส จมูก กาย หู และตา นักการศึกษาทั้งหลาย ยอมรับว่า โสตทัศนศึกษาช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพดีขึ้น และยังแก้ไขข้อบกพร่องทางการศึกษา อย่างได้ผล

เทคโนโลยีทางการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา 3 ประการ คือ¹

1. คุณภาพ
2. ปริมาณ
3. ประสิทธิภาพ

ในด้านคุณภาพ ได้จัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น เนื่องจากโลกเราทุกวันนี้สลับซับซ้อน มีเนื้อหาวิชามากขึ้น ดังนั้น นักเรียนที่จะออกไปเผชิญชีวิตในสังคมได้ จึงควรเป็นนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ การเรียนจะมุ่งไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ เน้นด้านการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมความคิดมากกว่าจำ นักเรียนต้องเข้าใจว่าการศึกษานั้นไม่มีสิ้นสุด ต้องมีการศึกษาไปจนตลอดชีวิต

ในด้านปริมาณ เนื่องจากมีคนมากขึ้น การศึกษาจึงควรต้องตอบสนองความต้องการของคน ทุ้ม่มากได้ โดยการใช้สื่อมวลชน และอุปกรณ์การสอนต่างๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนมากขึ้น การศึกษาไม่ใช่จำกัดเฉพาะแต่บรรดาคนมีเงินเท่านั้น ควรให้ทุกคนได้มีโอกาสศึกษาโดยเท่าเทียมกัน

ในด้านประสิทธิภาพ เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว นักเรียนควรสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการสอนจึงควร เน้นการสอนรายบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หาก

¹ ศาสตราจารย์สำเนา วรวงศ์ คำบรรยายวิชา Administration of A.V. Program,

ยังสอนแบบเดิมอยู่ ก็จะไม่สามารถสอนรายบุคคลได้ เพราะนักเรียนมีจำนวนมากขึ้น การสอนโดยให้ใสศัสนูปกรณ์เข้าช่วย จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งนอกจากจะช่วยเสริมการเรียนรู้แล้ว ยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีขึ้นด้วย

เมื่อความจำเป็นทางการศึกษามีเช่นนี้ จึงจำเป็นต้องหาเทคนิค วิธีการมาช่วยในการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการนำใสศัสนศึกษาเข้ามาช่วยในวงการศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่ช่วยการใช้สื่อต่างๆ มาช่วยในการเรียนการสอน นำสื่อการสอนประเภทต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป โทรทัศน์ ภาพโปร่งใส รูปภาพ เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ ฯลฯ ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกัน มาประกอบเข้าด้วยกันในการสอนครั้งหนึ่งๆ ในสาขาวิชาต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้โดยมีครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่เทคนิค ทำงานประสานกันขณะทำการสอน วิธีนี้เป็น การเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนจนประสิทธิภาพทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญของใสศัสนศึกษา

ใสศัสนศึกษามีบทบาทสำคัญมากต่อการพัฒนาการศึกษา เพราะเหตุว่าในการเรียนการสอนนั้นต้องประสบกับปัญหาหลายประการ อย่างเช่นความแตกต่างระหว่างบุคคล ภูมิหลังที่แตกต่างกันของนักเรียน ปริมาณผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้น และยังเกี่ยวพันไปถึงสภาพเศรษฐกิจที่ขาดแคลน เวลาที่มีค่ามากยิ่งขึ้นทุกวัน เพื่อไปประกอบอาชีพ การเรียนการสอนจึงต้องรวบรัดให้ใช้เวลาคุ้มค่ามากที่สุด และมีประสิทธิภาพด้วย ใสศัสนศึกษาจึงได้เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาอย่างได้ผล สื่อการสอนจะช่วยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ดีขึ้น อีริกสัน¹ ให้ความเห็นว่าสื่อการสอน นับวันจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เพราะปริมาณนักเรียนมากขึ้นทุกๆ ปี หากการสอนของครูยังคงเป็นแบบเก่า บรรยายตลอด นักเรียนจะเข้าใจเนื้อหาได้ยาก ใสศัสนูปกรณ์มีคุณสมบัติพิเศษหลายประการ ที่จะช่วยให้การศึกษาพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ

¹Carlton W.H. Erickson. Adminstrating Instructional Media Programmed.

ภาพ เช่นการบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีต มาฉายให้ชมได้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า หรือการบันทึกสิ่งซึ่งมนุษย์มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น มาฉายให้ชมได้ เป็นต้น โรเบิร์ต อี. เดอ คีฟเฟอร์ ได้กล่าวถึงคุณค่าของ โสตทัศนศึกษาว่า¹

1. กระตุ้นความสนใจผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้
2. ให้ความเข้าใจที่เป็นรูปธรรม
3. จัดการเรียนรู้ที่เป็นพัฒนาการ และทำให้การเรียนรู้คงทนได้นาน
4. จัดประสบการณ์ที่มีส่วนช่วยในการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง และแตกต่างกัน
5. ช่วยให้มี ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
6. ให้ประสบการณ์จริงซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมในส่วนของผู้เรียน
7. จูงใจผู้เรียนให้ค้นคว้าอ่านต่อไป

ปัจจุบัน ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของโสตทัศนศึกษามากขึ้น เครื่องมือเครื่องใช้ สะดวก มีการใช้สื่อต่างๆ ในการสอนมากขึ้น โสตทัศนศึกษาเริ่ม เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย เมื่อ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการพัฒนาฟิล์มภาพยนตร์ 16 มม. เป็นภาพยนตร์เจ็บบก่อน ต่อมา มีเสียง ในฟิล์ม ซึ่งการที่ภาพยนตร์เข้ามาก่อนนั้น ทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า โสตทัศนศึกษาคือภาพยนตร์ ความจริงโสตทัศนศึกษามีขอบเขตกว้างขวาง หมายถึงวัสดุอุปกรณ์การสอนทุกชนิด ที่จะช่วยในการเรียนรู้

งานด้านโสตทัศนศึกษาในประเทศไทยไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร ขาดการเอาใจใส่ ขาด การส่งเสริมและปรับปรุง บัณฑิตทำให้โสตทัศนศึกษาไม่ก้าวหน้า นั้น มีปัจจัยจากบุคคลที่เข้ามา เกี่ยวร ข้อง 2 ประเภท คือ²

¹ Robert E. Dekiffer. Audio-Visual Instruction (New York: The Center for Applies Research in Education, Inc; 1965)

² ศาสตราจารย์สำเภา วรางกูร คำบรรยายวิชา Administration of A.V. Programmed,

1. ผู้บริหาร
2. นักวิชาการ

ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร เกิดขึ้นมาเนื่องจากการที่.-

1. มองไม่เห็นหรือตามไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง หรือการขยายตัวอย่างรวดเร็วในวง การศึกษาด้านต่างๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ผู้บริหารเหล่านี้ไม่เข้าใจหรือตระหนักว่าการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะมีผลต่อการวางแผนการศึกษาในโรงเรียนหรือสถาบัน ซึ่งตนรับผิดชอบอยู่
2. ไม่เข้าใจงาน โสวัตศศึกษา ไม่ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของโสวัตศศึกษา จึงเป็นสาเหตุให้ไม่สนใจ และไม่สนับสนุน
3. ไม่มีนโยบายหรือโครงการเน้นงานด้านโสวัตศศึกษาของตัวเอง
4. ขาดคนมีความรู้ ความสามารถที่จะมาช่วยจัด และดำเนินงานโสวัตศศึกษาในโรงเรียน
5. ไม่จัดให้มีสถานที่สำหรับปฏิบัติงาน โสวัตศศึกษา หรือจัดให้ไม่เพียงพอ

ปัญหาเกี่ยวกับนักวิชาการหรือครูนั้น เป็นเพราะ.-

1. โรงเรียนไม่มีอุปกรณ์การสอนจะให้ใช้ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนส่วนมากไม่ได้ตั้งงบประมาณอุปกรณ์การสอนไว้ หรือตั้งไว้น้อย
2. โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอน แต่ครูใช้ไม่เป็น หรือไม่รู้จักวิธีใช้
3. โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอน ครูใช้อุปกรณ์การสอนเป็น แต่ไม่ยอมใช้ทั้งที่รู้ว่า อุปกรณ์การสอนมีประโยชน์ และรู้ว่ามืผลต่อการสอนอย่างไร สาเหตุที่ไม่ยอมใช้มีดังนี้
  - 3.1 โรงเรียนหวงอุปกรณ์การสอน กลัวครูจะทำชำรุดเสียหาย จึงไม่ให้ยืมใช้ได้ง่ายๆ
  - 3.2 ครูผู้สอนเป็นห่วงกลัวเด็ก หรือตนเองจะทำอุปกรณ์การสอนชำรุดเสียหาย ต้องถูกตำหนิ และต้องชดใช้ จึงตัดปัญหาโดยไม่ให้เสียเลย
  - 3.3 ครูไม่ได้เตรียมการสอนล่วงหน้า ทำให้ไม่ทราบว่าต้องใช้อุปกรณ์อะไร และอย่างไร ในบทเรียนที่จะสอน หรือไม่ก็นึกขึ้นมาอย่างกระตั้นตัน จึงเตรียมอุปกรณ์ไม่ทัน
  - 3.4 โรงเรียนไม่มีอุปกรณ์ที่ครูต้องการใช้

- 3.5 ครูมีเวลาว่างน้อย มีงานสอนและงานอื่นมาก ไม่มีเวลาทำอุปกรณ์การสอน
ขึ้นมาใช้ได้เอง
- 3.6 โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนให้ใช้ แต่ครูอ้างว่าอุปกรณ์การสอนจะทำให้เสีย
เวลา ทำให้สอนเนื้อหาบทเรียนไม่ทันหลักสูตร
- 3.7 ครูไม่เห็นความจำเป็นของการใช้อุปกรณ์การสอน โดยอ้างว่าใช้หรือไม่ใช้
อุปกรณ์การสอนช่วยสอน ก็ได้ผลเท่ากัน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย
รับภาระในการผลิตครูตามความต้องการของสังคมไทย มาเป็นเวลานาน ได้ตระหนักถึงความสำคัญ
และคุณค่าของโสตทัศนศึกษา จึงจัดตั้งแผนกโสตทัศนศึกษาขึ้น เป็นคณะแรกในมหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ.
2500 โดยมีศาสตราจารย์สำเภา วราภรณ์ เป็นหัวหน้าแผนก ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถ
ทางโสตทัศนศึกษา เป็นปีแรก และในปีพ.ศ.2504 ก็ได้ปรับปรุงหลักสูตร โดยเปลี่ยนแปลงจำนวน
หน่วยกิตที่ต้องการตลอดหลักสูตร จากเดิม 60 หน่วยกิต เป็น 48 หน่วยกิต เปลี่ยนแปลงบางวิชา
เพื่อความเหมาะสม

การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เป็นการศึกษาซึ่งต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง การ
ลงทุนทางการศึกษานั้น ดร.ประทุมสุข อาชวอำรุงได้กล่าวไว้ว่า มีลักษณะไม่แตกต่างอะไรกับการลง
ทุนทางด้านอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เวลานาน ใช้ต้นทุนการผลิตสูง และทุนจมอยู่นานกว่าจะได้รับผลตอบแทน¹
การที่จะทราบว่าสถาบันการศึกษาแห่งใด มีสมรรถภาพในการผลิตทางการศึกษาได้เพียงใดนั้น
จะพิจารณาได้จากส่วนประกอบ 2 ประการ คือ คุณภาพของผลิตผลทางการศึกษา และประสิทธิภาพ
ในการทำงานของระบบการศึกษา เมื่อคิดออกมาเป็นเวลาและค่าใช้จ่ายแล้ว² การลงทุนทางการศึกษา

¹ ประทุมสุข อาชวอำรุง, "บัณฑิตว่างงานเพื่ออะไร," วารสารครุศาสตร์, 4 (สิงหาคม-
ตุลาคม, 2517) : 20

² ก่อ สวัสดิพิบูลย์, "เศรษฐกิจการศึกษา," ประมวลบทความการวางแผนการศึกษาอันดัย
ที่ 13. : 11-12

นั้น ประกอบด้วยการลงทุนทางด้านสังคม (Social Investment) และการลงทุนส่วนตัว¹ (Private Investment) ผลที่ได้จากการลงทุนทางด้านสังคม จะเป็นเครื่องชี้แนวทางในการดำเนินนโยบายการศึกษาของรัฐบาล ทางด้านการศึกษา เงินลงทุนทางด้านสังคมจึงเป็นเงินจำนวนมาก ซึ่งได้จากงบประมาณด้านการศึกษาของรัฐ จากประมาณค่าใช้จ่ายต่อหัวของนิสิตสาขาการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ในปีพ.ศ.2524 ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้ออกให้ นั้น เฉลี่ยประมาณคนละ 11,349 บาท² ส่วนการลงทุนส่วนตัวนั้น เป็นเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัว ในขณะที่ศึกษา ซึ่งผู้เข้ารับการศึกษาก็คือเป็นผู้ออกด้วยตนเอง จากการวิจัยของคณบดี สูงสถิตานนท์³ เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีพ.ศ.2518 เฉลี่ยต่อคนประมาณปีละ 12,116.41 บาท โดยมีได้มีรวมค่าใช้จ่ายในการจัดทำวิทยานิพนธ์ประกอบการศึกษา จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าในการผลิตมหาบัณฑิตแต่ละคนนั้น ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก และจำนวนเงินที่ลงทุนนั้น มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น เป็นทวีคูณ ตามความผันแปรของระบบเศรษฐกิจ และจำนวนผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาที่สูงขึ้น จึงสมควรมีการศึกษาติดตามผล (Follow-up) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลิตผลทางการศึกษา ที่ได้ลงทุนไปแล้ว ทั้งนี้ เพราะการมุ่งแต่ผลผลิตอย่างเดียว โดยมิได้มีการตรวจสอบผลิตผลว่ามีคุณภาพเป็นที่ต้องการของระบบการศึกษา และสังคมหรือไม่ ย่อมเกิดการสูญเปล่าทั้งด้านผู้ผลิตและผู้นำไปใช้ อันจะเกิดผลเสียหายต่อการศึกษาของชาติ

การศึกษาติดตามผล (Follow-up Study) เป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพ และข้อบกพร่องของผู้สำเร็จการศึกษา ผลที่ได้จากการศึกษาติดตามผล จะเป็นข้อมูลและ

¹John Sheehan, The Economic of Education (George Allen and Unwin Ltd., 1973) p.31-43

²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนนักศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท ในปีพ.ศ.2505-2506 และประมาณการในปี 2517-2524 หน้า 43.

³คณบดี สูงสถิตานนท์, "ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญาตรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

แนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ คือสามารถใช้เป็นข้ออ้างอิงในการฝึกอบรม ส่งเสริมนักศึกษาปัจจุบัน และยังเป็นหลักในการพิจารณาจัดการศึกษาเพิ่มเติม ให้แก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วอีกด้วย นอกจากนี้ การศึกษาติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ยังเป็นการแสดงถึงความห่วงใย ความสนใจ ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของทางสถาบันที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษา¹ และจะช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษา ได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนที่ผ่านมา ว่ามีสิ่งใดบกพร่อง จะได้หาทางปรับตัวให้เข้ากับสภาพของงานต่อไป² การศึกษาติดตามผล เป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่มีประสิทธิภาพให้แก่สังคม และช่วยลดความสูญเปล่าในการลงทุนทางการศึกษาของชาติอีกด้วย

จากการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาติดตามผล (Follow-up) และความสำคัญของโสตทัศนศึกษา และเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่มีบทบาทต่อวงการศึกษ เพื่อผลิตทรัพยากรบุคคลอันมีค่า และมีประสิทธิภาพให้แก่สังคมไทย ผู้วิจัยจึงสนใจจะทำการศึกษาติดตามผลมหาวิทยาลัยโสตทัศนศึกษา ตั้งแต่รุ่นที่สำเร็จการศึกษา 2507 ถึงปีการศึกษา 2520 จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 201 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการติดตามผล มีอยู่หลายเรื่อง ทั้งของต่างประเทศ และภายในประเทศ ดังต่อไปนี้.-

¹Emery Stoops, and Gunnar L. Wahlquist, Principles and Practices in Guidance (New York:McGraw-Hill Book Co., 1958)

²Dugale S.Ar Buckley, Student Personnel-Services in Higher Education (New York:Mcgraw-Hill, 1953) p.116

ประเสริฐ ภูจันทิก¹ ได้ทำการศึกษาติดตามผลการปฏิบัติงาน ของบัณฑิตปริญญาโท ที่สำเร็จ การศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500-2515 โดยวิธีการประเมินค่าตนเอง (Self rating scale) ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินค่าตนเอง ในเรื่องความ มั่นใจตนเอง และความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ในด้านการผลิตผลงาน ด้านวิชาการ ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ด้านความคิดเห็นที่มีต่อวิทยาลัยวิชาศึกษานั้น เห็นว่าได้ใช้ความรู้ จากวิชาสามัญ ในการปฏิบัติงาน หรือการสอนมากกว่าวิชาอื่นๆ และอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาสามัญ มีความสามารถในการวัดและประเมินผล และใช้วิธีสอนแบบต่างๆ มากกว่าอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชา รากฐาน

บุญชัย บุญวิรัตน์² ทำการศึกษาติดตามผลการปฏิบัติงาน ของบัณฑิตปริญญาโทที่สำเร็จการ ศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500-2515 โดยใช้แบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามผู้บังคับบัญชา และแบบสอบถามผู้ร่วมงาน เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา และ ผู้ร่วมงานที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถใน การปฏิบัติงาน อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และ ความขยันตั้งใจ อยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนความสามารถในการเป็นผู้นำ และการผลิตผลงานทางด้านวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง

¹ประเสริฐ ภูจันทิก, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตปริญญาโท ที่สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500-2515 การประเมินค่าตนเอง" วิทยานิพนธ์การ ศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2517.

²บุญชัย บุญวิรัตน์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตปริญญาโท ที่สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500- 2515 ทศนคริของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน" วิทยานิพนธ์การ ศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร, 2517.

มณีรัตน์ พิศโร¹ ได้ทำการติดตามผลบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปีการศึกษา 2511-2518 ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษา ได้ทำงานตรงตามสาขาวิชา บัณฑิตเป็นส่วนน้อยที่ประสบปัญหาในการทำงานด้านต่างๆ ในด้านการจัดการเรียนการสอนของคณะ บัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การจัดการสอนในด้านต่างๆ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ในด้านสวัสดิการ และอุปกรณ์การเรียนการสอน มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

บุธ² ได้ทำการวิจัยติดตามผลผู้สำเร็จปริญญาเอก จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจอร์เจีย เพื่อสำรวจการประกอบอาชีพ และทัศนคติของผู้สำเร็จ ที่มีต่อสถาบัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ทำงานด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้สำเร็จมีความพอใจในความรู้ด้านวิชาการ แต่เห็นว่าไม่ได้รับความรู้ด้านสังคมเท่าที่ควร และได้เสนอให้ทางวิทยาลัย จัดกิจกรรมส่งเสริมให้มากขึ้น

ไซเดรส³ ได้ทำการศึกษาติดตามผล ผู้สำเร็จปริญญาโท และปริญญาเอก สาขาธุรกิจ การศึกษาของมหาวิทยาลัยอริโซนา ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ของผู้สำเร็จการศึกษา จะทำงานในสถาบันการศึกษาชั้นสูง และได้เงินเดือน 15,000-19,000 ดอลลาร์ ต่อปี เหตุผลที่เข้าศึกษาใน

---

¹มณีรัตน์ พิศโร, "การติดตามผลบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปีการศึกษา 2511-2516" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

²Edward McFarland Booth, "A Follow-up Study of Alumni Who Complete Doctoral Programs in the College of Education at The University of Georgia, "Dissertation Abstracts International," Vol. 31, No.12 (June 1971), p.6446-A.

³McQueen Childress, "A Follow-up Study of Professional Graduate Programs in Business Education Arigon State University "Dissertation Abstracts International," Vol.37 (April,1977) p.6224-A

มหาวิทยาลัยแห่งนี้คือ ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และการมีทุนให้แก่ผู้เรียนดี และต้องการให้มีการปรับปรุงด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต และปรับปรุงการสัมมนาในวิชาที่เรียน ส่วนในระดับปริญญาโท พบว่า หลักสูตรระดับนี้ ไม่ได้ตอบสนองกับสภาพของผู้ที่จะต้องออกไปสอน ավารลดวิชาภาคบังคับ และเพิ่มวิชาวิธีสอน อย่างไรก็ตาม ผู้จบหลักสูตรทั้งปริญญา เอก และปริญญาโทส่วนใหญ่พอใจในหลักสูตรที่ศึกษา

จากผลการวิจัยที่ผ่านมา นั้น จะเห็นได้ว่า การวิจัยส่วนใหญ่ได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่ ได้จากตัวผู้สำเร็จการศึกษาโดยตรง หรือจากผู้บังคับบัญชา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สำเร็จการศึกษา เบอร์ดีและคณะ¹ (Berdie and Others) ได้เสนอแนะวิธีการดำเนินการศึกษาติดตามผลไว้ว่า ควรมีการตั้งคณะกรรมการบริหารประชุมถึงความสำคัญในการศึกษาติดตามผล โดยตั้งวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษาจะได้ จัดตั้งกรรมการดำเนินการศึกษาติดตามผล ข้อมูลที่เก็บได้ ควรจะได้จากผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย และสุดท้าย ขบวนการวิเคราะห์ผล จะต้องมีความเชื่อถือได้

โดยเหตุที่ภาควิชาสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ผลิตมหาบัณฑิตสังคมศึกษา เพื่อออกมารับใช้สังคม เป็นจำนวนมากแล้วก็ตาม แต่ยังมีได้มีการศึกษาติดตามผล และความคิดเห็นของมหาบัณฑิตสาขานี้มาก่อนเลย และจากการที่ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาติดตามผลดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะทำการวิจัยศึกษาการติดตามผล มหาบัณฑิตสาขาสังคมศึกษา เพื่อทราบถึงความคิดเห็นของมหาบัณฑิต ต่อหลักสูตรการเรียนการสอนของภาควิชาฯ และปัญหาในการปฏิบัติงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรสังคมศึกษา ในระดับมหาบัณฑิต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จะได้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการลงทุนผลิตมหาบัณฑิต สังคมศึกษาต่อไปในอนาคต

¹Ralph F.Berdie and Others, Testing in Guidance and Counseling

(New York:McGraw-Hill Book Co., 1963) p.151-156

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ รวบรวมจากแบบสอบถามที่ได้ส่งไปทางไปรษณีย์ (Mail-questionnaire) และผู้ตอบแบบสอบถาม ส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วกลับคืนมาทางไปรษณีย์เช่นกัน ผลวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ ขึ้นอยู่กับความจริงใจของผู้ตอบ บางคนตอบแบบสอบถามไม่ครบทุกข้อ หรืออำพรางความจริงในบางข้อ เนื่องจากเหตุผลบางประการ
2. การย้ายที่อยู่และที่ทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้มีอุปสรรคในการติดต่อเก็บข้อมูล

คำจำกัดความ

มหาดัณฑิต โสวัตศึกษศึกษา หมายถึงผู้สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาโสวัตศึกษศึกษา จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507-2520 จำนวน 14 รุ่น

ภาควิชา โสวัตศึกษศึกษา หมายถึงภาควิชาโสวัตศึกษศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สํารวจที่อยู่ของมหาดัณฑิต สาขาโสวัตศึกษศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2507-2520 จากแผนกทะเบียนบัณฑิตวิทยาลัย
2. ติดต่อกับมหาดัณฑิตทางไปรษณีย์ เพื่อตรวจสอบที่อยู่ทีแน่อน
3. ปรึกษาอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารการศึกษา เพื่อขอคำแนะนำ และปรึกษาการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน
ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับการนำความรู้ที่เรียนมาไปใช้ และอุปสรรคต่างๆ ทีประสบจากการทำงาน
5. ส่งแบบสอบถามไปยังประชากร คือมหาดัณฑิตที่สํารวจไว้

6. รวบรวมข้อมูลที่ได้ มาทำการวิเคราะห์ โดยเปลี่ยนข้อมูลดิบเป็นร้อยละ ทาค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัย จะทำให้ทราบถึงสภาพ ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ในการทำงานของมหาวิทยาลัยตติสาขาสไลด์ทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรระดับปริญญาโท อันจะ เป็นประโยชน์แก่ภาควิชาสไลด์ทัศนศึกษา

2. ผลที่ได้จากข้อ 1 จะ เป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ และผู้บริหารภาควิชาสไลด์ทัศนศึกษา สำหรับการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย